

UNIVERSITAT
JAUME•I

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRE/A D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

EDUCACIÓ EN LA II REPÚBLICA: EL MÈTODE DE FREINET

Alumna: Laura Requena Roselló

Professora: Arcia Aguirre García Carpintero

Àrea de Coneixement: Teoria i història de l'educació

Curs: 2018/2019

Resum, paraules clau	4
1. Introducció	6
1.1. Contextualització	
1.2 Justificació	
2. Metodologia: estratègia teòrica de recerca bibliogràfica, descriptors, fonts... ..	9
3. Resultats	15
4. Conclusions	19
5. Propostes de millora del TFG	23
6. Futures línies d'investigació i/o futures pràctiques docents	24
7. Referències bibliogràfiques	26
8. Annexes	28

L'objectiu d'aquest Treball de Final de Grau és difondre els resultats obtinguts en una investigació sobre la metodologia de Célestin Freinet influenciada pel moviment d'Escola Nova durant la II República Espanyola.

En el present estudi es duu a terme una revisió teòrica al voltant de la influència pedagògica que va tindre Freinet durant el citat període històric. Per això, es presenta una anàlisi sobre diverses investigacions que s'han anat realitzant respecte a aquest tema per mitjà d'una comparació dels documents extrets d'una recerca bibliogràfica. Donada la gran quantitat de documents trobats, s'ha realitzat una selecció de tots aquells que s'aproximaven més al tema en qüestió: 11 articles científics que pertanyen a diferents bases de dades i 4 llibres extrets de la biblioteca de la Universitat Jaume I.

Aquest estudi comença amb la contextualització del moviment freinetista, influenciat per l'Escola Nova, en la II República Espanyola i es justifica la importància de l'elecció d'aquesta temàtica per a la realització del present Treball de Final de Grau. La investigació realitzada permet conèixer i analitzar el context d'una època concreta i la seua relació amb la pràctica del mètode freinetista dins de l'àmbit educatiu.

Amb l'elaboració d'aquest l'estudi, es pretén respondre a una pregunta d'investigació que ens acosta a l'objectiu general de la revisió teòrica pròpiament dita. Aquesta pregunta es formularà abans de la recerca dels documents. La modalitat d'aquest Treball de Final de Grau és de tipus teòric, és a dir, s'ha recopilat informació sobre el mètode de Freinet durant la II República Espanyola per mitjà de documents de diversos autors.

Primerament, s'han recollit tots els resultats trobats en la recerca bibliogràfica i, tot seguit, s'han contrastat totes les dades dins de l'apartat de conclusions. Aquestes permeten veure una síntesi sobre tot allò que diuen els diferents autors respecte a les distintes categories que han anat sorgint en fer l'anàlisi dels documents: qui és Freinet, l'Escola Nova i la II República, el mètode de Freinet i la Depuració del Magisteri.

Paraules clau: Revisió teòrica, Célestin Freinet, Mètode Freinet, Escola nova, Història de l'educació.

“La proclamació de la República va ser per a les escoles, i per tant, per a l’ensenyament, un impacte notable. Aquell fet històric i social d’una vegada amb la monòtona i corcada rutina escolar. Fou com si, de sobte, entrara en milers d’escoles escampades per tota Espanya un aire renovador, com un trenc d’alba sense boira, clar i fresc, de cara a un demà més lliure i més digne”

(Soler i Godes, 1986).

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Contextualització

Abans que es proclamara la II República Espanyola, una gran part de la societat buscava canvis transformadors del sistema de govern que es regia al nostre país, un projecte en què es regenerara la política, es recuperara la sobirania del poble i es revitalitzara l'economia creant una nova constitució que fóra democràtica, igualitària, solidària, en règim de llibertat i de justícia (Ramos, 2015). Van ser els vents de renovació pedagògica propiciats per la II República els qui van donar impuls i van encoratjar la pràctica de les noves tècniques educatives provinents de França (Hernández i Hernández, 2007).

Una de les característiques principals de la II República és que en matèria política, i en concret l'educativa, no va tindre un desenvolupament lineal: va ser un període caracteritzat pels canvis (Molero, 1991). Hi ha tres moments clarament diferenciats amb fets i situacions ben diferents, que han merescut un judici categòric per a la majoria dels historiadors. Per tant, podem dividir el temps de la Segona República en tres biennis: el primer des de 1931 fins a 1933, el segon bienni comprés entre 1934 i 1935 i el tercer bienni des de les eleccions de 1936 fins a l'esclat de la Guerra Civil.

Complementa Ramos (2015) dient que "la Constitució del 9 de desembre de 1931 es recollia aquest intent renovador i modernitzador de l'escola en els articles 48, 49 i 50. En aquest moment, s'obria un panorama ple d'esperances i d'il·lusions que aspirava a canviar per tot arreu l'escola tradicional i autoritària". Tal com afirmen Hernández i Sánchez (2009), "pretenia aquesta aconseguir una vertadera escola popular, viva, dinàmica, adaptada als interessos i necessitats dels alumnes".

Una educació moderna d'acord amb els corrents educatius que s'estaven duent a terme a Europa en aquells moments: l'Escola Nova. Molts pedagogs i mestres d'altres països venien a Espanya per a poder veure la nova pedagogia que s'impartia i observar la seua metodologia (Molero, 1991).

Concloent, el període de II República va introduir a Espanya molts canvis sobretot en l'àmbit educatiu. Com ja he dit, un dels més importants va ser la renovació pedagògica que es va produir amb l'aparició de metodologies innovadores vinculades amb l'Escola Nova. Una d'elles va ser el mètode Freinet, que va donar als alumnes un rol més protagonista en el seu propi aprenentatge.

1.2 Justificació

La II República Espanyola va ser un període de la història d'Espanya on es va produir un dels canvis més importants en el sistema educatiu. Aquest període va ser una renovació que va donar impuls a la pràctica de tècniques educatives innovadores provinents de França: el moviment

Escola Nova. Aquest moviment va nàixer a finals del S. XIX i principis del XX com a crítica a l'escola tradicional (Pericacho, 2015).

El període republicà va dur a la societat espanyola la democràcia, i amb ella la llibertat, l'educació, la igualtat i els drets universals per a tots els ciutadans (Hernández, 2009). Per tant, és correcte afirmar que durant aquest període, 1931-1939, va ser possible canviar l'educació tradicional gràcies al conegut moviment Escola Nova.

Van ser molts els autors que lluitaren per tal d'abolir l'escola tradicional, on regnava la uniformitat i la rigidesa. Un dels autors més importants que va pertànyer a aquest moviment va ser Célestin Freinet, un dels precursors d'aquest moviment.

L'objectiu principal d'aquest nou corrent educatiu era reformar l'escola tradicional posant en el centre de l'ensenyança a l'alumnat. Aquest nou corrent tenia en compte els interessos, les característiques i el desenvolupament integral dels alumnes amb la finalitat de formar ciutadans lliures i participatius donant-los els instruments essencials per a actuar i transformar la societat. D'aquesta forma es volia canviar des de l'arrel la situació educativa espanyola.

Trobem a diversos autors que es refereixen a diferents aspectes de l'educació abans de la república de la següent forma:

L'any de 1930, les escoles públiques a Espanya... treballaven, en general, com feia cinquanta anys. I feia cinquanta anys no s'aspirava a més que ensenyar a llegir cartells i llibres sil·labaris, a escriure amb mostres i quaderns pautats, fins a poder prendre dictats de nocions escolars resumides, a practicar insegurament el mecanisme de bàsiques operacions aritmètiques i a aprendre, de memòria, mínimes nocions de geografia i història nacionals, així com oracions del catecisme de la doctrina cristiana. (Almendros, 1979).

Una escola que busca a un alumnat passiu, que tinguen por als mestres, aprenentatge únicament memorístic, el silenci, els càstigs, les rutines... els impulsors de l'escola nova segurament es van formar en aquest tipus d'escola i és per aquesta raó, que buscarien altres mètodes per a posar en pràctica a les escoles on els impulsarien. (Jiménez i Terán, 1996).

En aquest període, Freinet comença a utilitzar un mètode propi, basat en el corrent Escola Nova, on l'objectiu principal era, entre d'altres, aconseguir una escola popular, viva, dinàmica, oberta i receptiva als estímuls del medi on estava inclosa. També, una escola que estiguera en constant connexió amb l'entorn social i cultural, orientada pel sentit comú, renovada i modernitzada mitjançant el tanteig experimental i unes tècniques d'ensenyament senzilles, econòmiques i eficaces (Huerta, 2013).

Aquest canvi va ser molt important en el sistema educatiu de la història del nostre país. Sobre aquest mètode podem aprofundir i extraure molta informació per a conèixer quines pràctiques se seguïen a les escoles, i que en l'actualitat, són moltes les que continuen utilitzant diferents pràctiques d'aquest mètode.

Amb l'elecció d'aquesta temàtica tractarem de conèixer les bases de la metodologia de Freinet, fent una revisió d'alguns documents científics que es coneixen fins ara. El mètode de Freinet va sorgir amb l'objectiu de transformar l'educació d'una forma radical i, encara que ara per ara puguem pensar que alguns textos són poc revolucionaris, per aquell temps ho van ser, i molt. (Imbernon, 2017).

A més, l'estudi d'aquesta metodologia pot aportar molt per a futures pràctiques docents, ja que amb el seu mètode ens ofereix formes diferents d'impartir l'educació als alumnes. Per tal de poder aplicar aquesta metodologia, és necessari conèixer-la bé i saber el perquè del seu "naixement".

Cal partir d'una concepció personalitzada de l'educació, adequada a l'alumnat i a tots els factors que es desenvolupen al seu voltant. No ha de ser una mera transmissió de coneixements, sinó que haurà de fomentar un esperit crític, amb capacitat de discussió i diàleg.

La principal qüestió que preocupava a Freinet era contemplar un model d'escola que s'havia quedat ancorat en el passat. Aquest autor considerava que els temps havien canviat i, per això, l'escola també havia de canviar i oferir una educació que romanguera connectada amb la realitat. A això es referia quan afirmava que una pedagogia moderna ha d'adaptar-se als canvis que han transformat la vida dels pobles (Freinet, 1978).

El mètode Freinet inclou a l'alumnat com a eix principal del seu aprenentatge i amb aquest, la seua paraula i opinió són valorades i escoltades. Actualment, el principal objectiu del sistema educatiu hauria de ser formar ciutadans lliures i participatius, donant-los instruments essencials per a actuar en la societat i poder transformar-la. La metodologia freinetista ens ofereix una educació que parteix del coneixement propi i vivencial de l'individu. A més, es treballa des de la cooperació i l'expressió lliure fent que les classes siguin "democràcies participatives".

Aquest Treball de Fi de Grau (d'ara endavant TFG) és un acostament al mètode de Freinet que va tindre lloc a l'Espanya del segle XX durant els anys de la Segona República i que va acabar amb l'aparició del Franquisme. Per tal de començar, es pot plantejar una pregunta d'investigació que pugui servir de guia en la recerca d'informació:

Com va ser el mètode Freinet als anys de la II República en Espanya?

Aquest estudi està elaborat per a qualsevol persona interessada en conèixer una part de la història del nostre sistema educatiu. També pot ser d'interès per a futurs mestres o mestres en

actiu que estiguen interessats en la seua pràctica a les escoles, ja que es tractaran temes rellevants per al seu coneixement o la seua pràctica.

L'objectiu d'aquesta investigació és analitzar el context en l'ús del mètode freinetista en una època concreta, la II República, i el mètode utilitzat per a aconseguir-lo és un procés de revisió bibliogràfica. Amb la realització d'aquesta investigació, també es pretén situar la metodologia freinetista en temps de la II República Espanyola i entendre què va significar o què va implicar aquesta metodologia en aquells temps.

Aquest TFG està elaborat seguint una modalitat teòrica, és a dir, recopilant informació ja existent sobre un tema o problemàtica. Aquesta investigació documental proporciona una visió sobre l'estat del tema o problema triat.

Aquest estudi respon a una pregunta d'investigació formulada com a pas previ a la recerca de documents. En aquesta modalitat, s'evita la recerca d'informació en una única base de dades o d'articles d'un únic idioma.

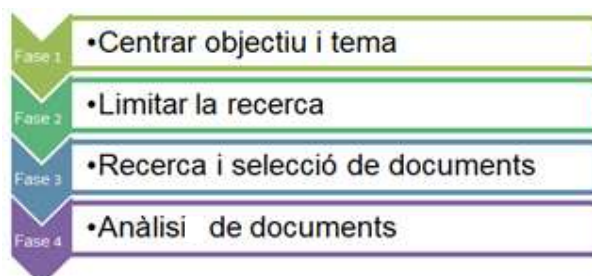
Per a aconseguir fer aquesta revisió teòrica serà necessari contrastar la informació obtinguda sobre el tema escollit, reflexionar sobre els elements fonamentals del tema en qüestió i extraure conclusions per tal d'ajudar a guiar futures línies d'investigació. Per al seu desenvolupament se seguiran 4 fases.

2. METODOLOGIA

Aquest TFG està elaborat en modalitat teòrica. Aquesta és una revisió teòrica basada en la literatura científica existent sobre un tema escollit. A part de desenvolupar una anàlisi teòrica, en aquesta modalitat de treball s'inclou una part original que descriurà de forma integrada l'estat de la qüestió.

Per a aconseguir fer aquesta revisió teòrica serà necessari contrastar la informació trobada sobre el tema escollit, reflexionar sobre els elements fonamentals del tema en qüestió i extraure conclusions per a ajudar a guiar futures línies d'investigació.

Per diferenciar les parts de la investigació s'ha seguit a l'autor Amezcua (2015). Aquest autor proposa diferents fases a l'hora de realitzar una revisió teòrica. Per tant, en desenvolupar aquest TFG es seguiran la següent sèrie de passos:

Fase 1. Centrar els objectius i el tema

Abans de començar amb la recerca d'informació, és important centrar l'objectiu i tindre clar el tema del qual tractarà la investigació. Una vegada aclarit aquest aspecte, s'haurà de limitar la recerca d'informació.

Per a aconseguir fer aquesta revisió teòrica serà necessari contrastar la informació compilada sobre el tema escollit, reflexionar sobre els elements fonamentals del tema en qüestió i extraure conclusions per a ajudar a guiar futures línies d'investigació.

El principal objectiu que es pretén aconseguir en aquest TFG és analitzar el context en l'ús del mètode freinetista en una època concreta: la II República. No obstant això, per tal de poder obtenir uns resultats específics també es persegueixen altres objectius, com són els següents:

- Estudiar el mètode de Célestin Freinet en el temps de la II República Espanyola a través d'una revisió bibliogràfica dels diferents documents existents.
- Donar visibilitat a la metodologia de Freinet a l'Espanya del segle XX.
- Ampliar els coneixements sobre un tipus de metodologia concreta utilitzada en un període de la història d'Espanya, que ara per ara encara és utilitzada.
- Conèixer les conseqüències de la utilització d'aquest mètode en un període determinat.

Per a poder donar resposta a tots aquests objectius, s'haurà de contrastar tota la informació teòrica que es trobe, reflexionar sobre els elements fonamentals del tema i extraure conclusions que ens ajuden a guiar i dirigir futures línies d'investigació.

Fase 2. Limitar la recerca

- Plantejament de la pregunta d'investigació:

Per a la redacció d'aquest TFG, es començarà amb una pregunta documental que pugui servir d'orientació durant tot el procés:

Com va ser el mètode Freinet als anys de la II República a Espanya?

- Identificar paraules clau:

El sistema que s'utilitzarà per a la recerca en les diferents bases de dades serà el fet d'utilitzar diferents paraules clau que permetran trobar articles relacionats amb el tema escollit. Després s'agruparan els articles en diferents taules per a poder discriminar tota la informació trobada.

Les paraules clau que s'utilitzaran per a la recerca en les diferents bases de dades seran les següents: Freinet, Mètode Freinet, Història de l'educació, Metodologies participatives, II República, Mestres freinetistes, Pedagogia, Escola Nova, Guerra Civil Espanyola i Depuració del magisteri.

L'elecció d'aquests termes són els que personalment he considerat que serien adequats per a poder acotar el tema del TFG. Com a filtre de recerca, m'he limitat a introduir en el cercador de cada base de dades les paraules clau de les quals volia parlar en el present TFG. Després d'obtenir aquesta informació, he creat una taula (Annex 1. Taula 1) per a classificar l'origen de l'article, el seu nom i les seues paraules clau.

- Elegir fonts documentals

La recerca del material emprat per a fer la revisió s'ha dut a terme majoritàriament per mitjà de bases de dades. Aquestes ofereixen recursos molt enriquidors a l'hora de fer qualsevol tipus d'investigació. En aquest apartat explicaré detalladament l'estratègia de recerca emprada.

Un dels criteris de selecció d'articles per a delimitar la recerca, serà fer-la en bases de dades de l'àrea temàtica d'educació i d'altres temes multidisciplinaris. La metodologia que es durà a terme en la revisió bibliogràfica ofereix la informació necessària per a poder comprendre el tema escollit i dona la possibilitat de continuar amb la seua recerca per a futures línies d'investigació i/o pràctiques docents.

Segons el format del text, només s'han acceptat documents que provenen de revistes científiques especialitzades, llibres i documents presentats en conferències que s'aproximen a la temàtica d'aquesta revisió. Queden exclosos tots aquells estudis publicats en pàgines web no especialitzades, blogs, periòdics digitals...

Es realitzarà una revisió sistemàtica de documents científics relacionats amb el mètode de Freinet durant la II República Espanyola. Per a dur a terme aquesta recerca farem servir diferents bases de dades com poden ser Dialnet, Eric, Educ@Ment, Grao E-Premium, Teacher Reference Center, Annual Reviews, Bases de dades del CSIC, Digitalia i Scopus.

Una vegada feta la filtració d'articles de totes les bases de dades enumerades, únicament he trobat informació rellevant per al meu TFG en dues d'elles: Dialnet i ERIC. El nombre d'articles que he seleccionat de Dialnet són diuuit i de la base de dades ERIC dos (Annex 1. Taula 1).

A més d'utilitzar articles científics, també hi ha llibres relacionats amb el tema en qüestió. Aquests són de la biblioteca de la Universitat Jaume I. Alguns dels llibres que em podran servir en la recerca són els següents:

Autor	Any de publicació	Títol. Lloc De Publicació: Editorial
Ramos, A.	2015	Mestres de la impremta. Castellón de la Plana: Publicacions de la universitat Jaume I
Jiménez, F.	1996	Freinet en España. La revista colaboración. Barcelona: EUB

Molero Pintado, A.	1991	La Educación durante la Segunda República y la guerra civil (1931-1939). Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Secretaría General Técnica
González Monteagudo, J.	1988	La pedagogía de Célestin Freinet. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Centro de Publicaciones
Freinet, E.	1983	Nacimiento de una pedagogía popular. Barcelona, Laia
Freinet, E.	1978	La trayectoria de Célestin Freinet. Barcelona: Gedisa
Freinet, C.	1972	Por una escuela del pueblo. Barcelona: Laia
Freinet, C.	1964	Técnicas Freinet de la escuela moderna. Francia: Siglo xxi editores, s.a

Fase 3. Recerca i selecció de documents

- Fer combinacions de paraules:

Seguint el mateix mode de recerca, faré combinacions de paraules clau per a poder ampliar els resultats sobre el tema en qüestió. Les combinacions de paraules han sigut les següents: Freinet en la II República, Freinet i la Guerra Civil Espanyola, Metodologies participatives en la II República, Metodologies participatives en la Guerra Civil Espanyola, Metodologies participatives i Freinet, Pedagogia Freinet, Mètode Freinet en l'Escola Nova, Depuració mestres freinetistes, Història de l'educació i el mètode Freinet, Mètode Freinet en la II República Espanyola, Mètode Freinet en la Guerra Civil Espanyola, Història de l'educació i metodologies participatives, Història de l'educació en la II República Espanyola.

- Seleccionar llibres i articles:

Per a la selecció dels articles científics o els llibres, s'ha fet una primera lectura dels títols que apareixen en la primera selecció, especificada en la fase anterior. Després s'han anat seleccionant aquells que en llegir les seues paraules clau s'acosten més al que es busca. Una vegada fet aquest sedàs s'ha passat a la lectura del resum, per veure si realment s'acosta als aspectes que es tracten en el meu TFG, i per últim s'ha passat a la lectura completa d'aquells que tenen relació amb els aspectes que es buscaven.

També s'han tingut en compte aspectes com el país d'origen, l'idioma, l'any de publicació i la producció temporal de cadascun. La producció temporal de l'estudi està limitada al començament de la II República Espanyola i, amb ella, la introducció del moviment Freinetista, fins a la seua abolició amb l'esclat de la Guerra Civil i el començament de la Dictadura Franquista anys després amb la consegüent depuració dels mestres que practicaven la metodologia abordada.

Els articles seleccionats finalment per a la realització del TFG són 11 de la base de dades Dialnet:

Nom de l'article		Autor i any
1	Célestin Freinet, una pedagogía actual y vigente	(Imbernon, F., 2017)
2	Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España	(Fernández, 2015)
3	La Pedagogía Freinet en España: la importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular (MCEP)	(Errico, G., 2014)
4	La renovación pedagógica española. Un Estudio a través de escuelas emblemáticas: de finales del siglo xix hasta el final de la Dictadura franquista (1975).	(Pericacho, F. J. 2014)
5	Ideas, materiales y prácticas Freinet durante la II República.	(Hernández y Sánchez, 2013)
6	Escuela republicana y exilio: maestros y pedagogos catalanes en México	(Morente, F., 2010)
7	La represión franquista de los maestros freinetianos	(Hernández y Hernández, 2009)
8	La influencia de Celestin Freinet en España durante la década de 1930.	(Hernández y Sánchez, 2009)
9	Bosquejo histórico del movimiento Freinet en España. 1926-1939	(Hernández y Hernández, 2007)
10	La depuración franquista de los maestros freinetianos españoles de la década de 1930	(Hernández, 2004)
11	La escuela nueva en España: crónica y semblanza de un mito	(Pozo, M ^a M., 2004)

En relació als llibres anomenats en el punt anterior, els utilitzats per a fer la recerca d'informació, els centrarem principalment en els següents:

- Ramos, A., (2015). *Mestres de la impremta*.
- Jiménez, F., (1996). *Freinet en España*.
- Molero, (1991). *La Educación durante la Segunda República y la guerra civil (1931-1939)*.
- Freinet, E., (1975). *Nacimiento de una pedagogía popular*.

Per tant, la realització d'aquest TFG es farà d'acord amb 11 articles científics i els 4 llibres dels quals s'ha parlat. La selecció d'aquests i no d'altres, es deu al fet que segons el resum que

presenten, s'adeqüen més a la problemàtica especificada anteriorment i a causa de la temporalització d'aquest estudi i per motius d'organització, és molt complicat utilitzar tots els llibres anomenats en un primer moment. No obstant això, conèixer més llibres que parlen sobre el tema a tractar pot obrir un camí per a continuar investigant en un futur sobre aquest tòpic.

Fase 4. Anàlisi dels documents seleccionats

- Analitzar i seleccionar la informació:

Per a poder discriminar els diferents continguts dels documents escollits, he utilitzat la Taula 3 de l'Annex 1, en la qual s'inclou la informació extreta de cadascun d'ells. D'aquesta manera és més fàcil poder relacionar els continguts dels diferents articles entre ells.

Per a l'elaboració d'aquesta taula s'ha procedit a la lectura completa dels articles seleccionats i s'ha anat classificant la informació de cadascun d'ells segons les següents categories: qui és Freinet, l'Escola Nova i la Segona República, el mètode de Freinet i la depuració dels mestres practicants del mètode. En la taula es poden veure les categories anomenades amb el llistat d'articles que contenen eixa informació.

Aquesta categorització d'informació és degut al fet que, per la problemàtica plantejada, són els punts que destaquen i s'enfoquen més a la temàtica d'aquest estudi i van enfocats a la consecució dels objectius plantejats.

L'elecció de la informació de cada article s'ha realitzat perquè, segons aquesta categorització, s'acosta més als objectius plantejats i l'exclusió d'altres articles perquè es deu al fet que no s'adapten als criteris establerts per a realitzar aquesta revisió teòrica.

3. RESULTATS

En aquest apartat es presenten els principals resultats que s'han trobat en els diferents documents analitzats. Es resumeixen els resultats dels 15 documents: 11 articles i 4 llibres. Per poder facilitar l'anàlisi de totes les investigacions, estaran ordenades dins de 4 categories que han sorgit en fer l'anàlisi dels diferents documents:

- Qui és Freinet.
- L'Escola Nova i la II República.
- El mètode de Freinet.
- La Depuració del magisteri: mestres practicants de mètode Freinet.

Trobem estudis com els d'Imbernon (2017), Fernández (2015) que posen l'accent en parlar de Freinet com a persona, com a pedagog de gran importància. Es centren en quina és la seua visió

respecte a l'educació i es fa un recorregut sobre les seues aportacions en l'educació. A més, Fernández (2015) combina diferents aportacions històriques amb diversos testimonis relacionades amb el tema en qüestió.

Ramos (2015) fa un recorregut de la trajectòria de Freinet i a més, posa l'accent en aquells mestres que van dur a terme tècniques innovadores freinetistes a l'escola amb la intenció de canviar-la. En el context de l'Escola Republicana s'estudia l'origen i l'evolució històrica del moviment Freinet a València i quines repercussions van tenir.

En canvi, trobem altres autors com Pericacho (2014), Pozo (2004) que se centren més a parlar d'una manera general de la visió de l'Escola Nova al segle XX. Són estudis sobre la renovació pedagògica que va banyar el nostre país i que cauen amb la guerra civil. Pozo (2004) incorpora en el seu estudi diferents metodologies de renovació pedagògica en aquell període, inclosa la metodologia de Freinet. A més, Molero (1991) tracta de fer un recorregut per la història de l'educació en Espanya.

Hernández (2004), Errico (2014), Hernández i Sánchez (2009) i Hernández i Hernández (2007) posen l'accent en la importància del naixement del mètode Freinet durant el moviment de l'Escola Nova en Espanya. Hernández (2004) i Hernández i Hernández (2007) també parlen del truncament d'aquesta renovació amb l'esclat de la guerra civil, afirmant que no va ser alié a la repressió que es va dur a terme amb els practicants d'aquest mètode innovador. A la mateixa vegada, Hernández (2004) referència al seu article diferents expedients de depuració.

Troblem altres estudis com Freinet, C. (1964), Freinet, E. (1975) i Freinet, E. (1975) que a més de parlar de la trajectòria de Freinet com a important pedagog, parlen de quines eren les diferents pràctiques més rellevants en el mètode.

Per últim, els articles que se centren més en temes d'exili i depuració franquista són els autors Morente (2010) i Hernández i Hernández (2009). El primer parla en un àmbit més internacional, ja que es centra en aquells mestres exiliats en Mèxic que van seguir duent a terme pràctiques freinetistes. En canvi, Hernández i Hernández (2004) es centren més en les accions que es prengueren a Espanya durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista amb la finalitat d'erradicar costums contràries al Règim Nacional.

3.1. Qui és Freinet

En aquesta categoria queden arreplegades dades rellevants respecte a qui era Freinet com a persona. Es trobarà informació com l'on i el quant del seu naixement, també sobre l'ofici de la seua família i sobre el començament en l'ocupació com a mestre. També queden recollides dades

sobre el seu ingrés en l'exèrcit francès per a lluitar en la I Guerra Mundial i es tractarà els problemes que açò li va ocasionar.

Els documents dels quals s'ha seleccionat informació relacionada amb tot l'esmentat són els següents:

- Imbernon, F. (2017) Célestin Freinet, una pedagogía actual y vigente.
- Fernández, C. (2015) Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España.
- Ramos, A. (2015), *Mestres de la impremta*.
- Freinet, E. (1975) *Nacimiento de una pedagogía popular*.

3.2. L'Escola Nova i la II República

Aquesta categoria arreglarà dades sobre el moviment que va sorgir amb l'objectiu de renovar pedagògicament l'educació del nostre país. Es procedirà a agrupar aquelles idees que aparegueren durant la II República per tal de renovar l'ensenyança i dels beneficis per a la societat amb la seua pràctica.

També es parlarà sobre la influència d'un important pedagog del moviment d'Escola Nova en el naixement de la metodologia freinetista i de com Freinet va aconseguir convertir-se en un dels pedagogs més importants amb el seu mètode de transformació d'escola.

Tota la informació relacionada amb aquest punt ha sigut extreta dels següents documents:

- Hernández, J. L. (2001) La depuración franquista de los maestros freinetianos españoles de la década de 1930.
- Pericacho, F. J. (2014) La renovación pedagógica española. Un estudio a través de escuelas emblemáticas.
- Pozo, M^a. M. (2004) La escuela nueva en España: crónica y semblanza de un mito.
- Fernández, C. (2015) Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España.
- Hernández, J. L. Y Sánchez, L. (2009) La influencia de Celestin Freinet en España durante la década de 1930.
- Hernández, J. M. y Hernández, J. L. (2007) Bosquejo histórico del movimiento Freinet en España.
- Ramos, A. (2015), *Mestres de la impremta*.
- Freinet, E. (1975) *Nacimiento de una pedagogía popular*.
- Molero, A. (1991) *La Educación durante la Segunda República y la guerra civil*.

3.3 El mètode de Freinet

En aquesta secció es tractarà de conèixer el mètode freinetista des de la perspectiva de diferents autors. Quedaran recollides dades que parlen sobre els objectius generals del mètode i sobre la visió de Freinet respecte a l'escola tradicional.

La informació relacionada amb el mètode de Freinet, s'ha arreglat dels documents següents:

- Imbernon, F. (2017) Célestin Freinet, una pedagogía actual y vigente.
- Pericacho, F. J. (2014) La renovación pedagógica española. Un estudio a través de escuelas emblemáticas.
- Errico, G. (2014) La pedagogía de Freinet en España: la importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular.
- Hernández, J. L. y Sánchez, L. (2013) Ideas, a materiales y prácticas Freinet en España durante la II República.
- Freinet, C. (1964) *Técnicas Freinet de la escuela moderna*.
- Freinet, E. (1975) *Nacimiento de una pedagogía popular*.

3.4. La Depuració del magisteri: mestres practicants de mètode Freinet

En aquest apartat del TFG quedaran arreglats els resultats de la informació sobre què va passar amb els mestres que van practicar el mètode freinetista en esclatar la Guerra Civil a Espanya. A més també es tractarà temes del que va implicar anul·lar tots els beneficis que va es van dur a terme en la II República en matèria de l'educació.

De tots els documents revisats, són aquests els relacionats amb la depuració de mestres:

- Hernández, J. L. (2004) La depuración franquista de los maestros freinetianos españoles de la década de 1930.
- Morente, F. (2010) Escuela republicana y exilio: maestros y pedagogos catalanes en México.
- Errico, G. (2014) La pedagogía de Freinet en España: la importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular.
- Hernández, J. M. y Hernández, J. L. (2009) La represión franquista de los maestros freinetiano).
- Fernández, C. (2015) Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España.
- Hernández, J. M. y Hernández, J. L. (2007) Bosquejo histórico del movimiento Freinet en España.
- Ramos, A. (2015), *Mestres de la impremta*.

A continuació es recopilarà en una taula els 15 documents seleccionats per a la realització d'aquesta revisió teòrica. Es troben classificats per rangs d'anys de publicació, seguint el més antic de l'any 1964 i el més actual de l'any 2017.

Any de publicació	Nombre documents seleccionats	Nom
1964- 1984	2	Freinet, C. (1964) <i>Técnicas Freinet de la escuela moderna.</i>
		Freinet, E. (1975) <i>Nacimiento de una pedagogía popular.</i>
1985- 2005	4	Molero, A. (1991) La Educación durante la Segunda República y la guerra civil.
		Jiménez, F., (1996). <i>Freinet en España.</i>
		Hernández, J. L. (2004) La depuración franquista de los maestros freinetianos españoles de la década de 1930.
		Pozo, M ^a . M. (2004) La escuela nueva en España: crónica y semblanza de un mito.
2006- Actual	11	Hernández, J. M. y Hernández, J. L. (2007) Bosquejo histórico del movimiento Freinet en España.
		Hernández, J. L. Y Sánchez, L. (2009) La influencia de Celestin Freinet en España durante la década de 1930.
		Hernández, J. M. y Hernández, J. L. (2009) La represión franquista de los maestros freinetiano).
		Morente, F. (2010) Escuela republicana y exilio: maestros y pedagogos catalanes en México.
		Hernández, J. L. y Sánchez, L. (2013) Ideas,a materiales y prácticas Freinet en España durante la II República.
		Errico, G. (2014) La pedagogía de Freinet en España: la importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular.
		Pericacho, F. J. (2014) La renovación pedagógica española. Un estudio a través de escuelas emblemáticas
		Fernández, C. (2015) Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España.
		Ramos, A. (2015), <i>Mestres de la impremta.</i>
		Imbernon, F. (2017) Célestin Freinet, una pedagogía actual y vigente.

Segons l'idioma de la recerca, s'ha trobat documentació escrita en castellà, valencià, i anglés, però a l'hora de la selecció de documents s'han tingut en compte els escrits únicament en castellà i valencià, a causa del coneixement d'aquests. Dels 16 documents en trobem 15 escrits en llengua castellana i 1 d'ells en llengua valenciana. Alguns d'ells, estan també traduïts a altres idiomes com l'anglès. A l'Annex 1 (Taula 1), podem trobar una columna que es correspon amb aquest aspecte.

Segons el país d'origen dels documents, la majoria dels trobats provenen del nostre país, encara que també apareixen altres documents de diversos països estrangers. Hernández i Hernández (2007) parlen de què les destinacions d'alguns mestres que utilitzaren l'exili com a escapatòria van ser molt variades: França, Regne Unit o Rússia. Tot i això, la majoria va trobar refugi a països Hispanoamericans, especialment a Mèxic, on uns pocs es van atrevir o van tindre l'oportunitat de continuar amb la labor iniciada a Espanya (Hernández i Hernández, 2007). Aquest apartat ens permet veure un poc la repercussió que pot tindre aquest tema a la resta del món.

4. CONCLUSIONS

4.1. *Qui és Freinet*

Després de revisar els documents en els quals trobem informació rellevant sobre qui és Freinet, recaptem que segons diversos autors com Imbernon (2017), Fernández (2015), Ramos (2015) i E. Freinet (1975): Célestin Freinet va nàixer a Gars, un poble situat al sud de França el 15 d'octubre de 1896. Eren una família de camperols i pastors d'origen humil. Durant la seua infància va assistir a l'escola de Gars, i a més a més es dedicava a ajudar als seus familiars en els treballs de camp.

A més, A. Ramos (2015) afirma que la família de Freinet li donava molta importància a l'educació del xiquet, i encara que els seus pares no sabien llegir, els importava molt que el menut aprenguera a fer-ho. És aquest origen rural el que va impregnar tota la producció pedagògica del mestre Freinet.

En 1913 Freinet ingressa a l'escola normal de Niça. L'any següent esclata la I Guerra Mundial i és per això que en 1915, sense haver acabat les pràctiques d'ensenyança, va obtenir el títol de mestre i es mobilitza amb l'exèrcit francès com a oficial d'infanteria.

E. Freinet (1975) i Ramos (2015) parlen sobre els problemes físics que tenia Freinet derivats de la guerra: poca intensitat en la seua veu, greus dificultats respiratòries... però ambdós coincideixen que no va ser una impossibilitat per a convertir-se en un dels millors pedagogs de tots els temps, va aportar tècniques que encara ara per ara són vigents a molts llocs.

Va ser greument ferit en 1917 al pulmó dret, una ferida que marcaria l'inici de la seua renovació pedagògica en les aules (Freinet, 1975). Aquesta ferida li impossibilita fer grans esforços, així que no li queda una altra que buscar alternatives a l'escola tradicional.

4.2. L'escola nova i la II República

Tal com afirma Pericacho (2014) és en aquesta època on es van generar significatives iniciatives que pretenien allunyar a l'escola dels models tradicionals d'ensenyament, intentant establir un model escolar alternatiu i començant així tan necessària renovació pedagògica.

Com diuen Hernández i Sánchez (2009), la II República va propiciar la creació de nous i més amplis espais de llibertat per a l'acció dels mestres, la qual cosa va possibilitar, en el lapse de vida del règim democràtic, la difusió, el creixement i la consolidació del grup freinetista.

Autors com Pozo (2004), Hernández i Sánchez (2009) i Hernández i Hernández (2007) expressen com la II República va dur a Espanya una renovació pedagògica. Pozo (2004), a més, afirma que els governants del primer bienni, es van identificar totalment amb el moviment d'Escola Nova.

Asseguren també Hernández i Sánchez (2009) que aquesta pedagogia pretenia aconseguir una vertadera escola popular, viva, dinàmica, adaptada als interessos i necessitats dels xics i xiques, orientada pel sentit comú, oberta a la influència del mateix poble i de pobles veïns, mitjançant el quadern de vida, fruit de la utilització del text lliure i de la impremta escolar, la correspondència escolar, les visites i les excursions dels escolars a l'entorn pròxim. L'escola, deia Freinet (1975) que, en definitiva, havia de ser capaç d'ajudar el xiquet a desenvolupar la seua personalitat al màxim en el si d'una comunitat racional a la qual serveix i que li serveix.

Són Ramos (2015), Pozo (2004) i Hernández i Huerta (2007) els qui parlen d'Adolphe Ferrière, que seria un dels pedagogs que va influir en Célestin Freinet amb el moviment de l'Escola Nova. Ramos (2015) assegura que ho va fer, en part, amb el seu llibre *L'école active*, que establia els trets fonamentals de l'Escola Nova. Aquest llibre era una resposta crítica a l'escola tradicional, dogmàtica i autoritària que hi existia.

Tots els documents coincideixen que Freinet es va convertir en un important pedagog que va desenvolupar un corrent d'escola renovadora que feia protagonistes als xiquets i xiquetes del seu propi aprenentatge. Li donava molta importància al contacte amb la natura, al treball manual i creatiu, la cooperació, el treball amb altres escoles... (Freinet, 1975). En la seua pràctica, es va donar compte que l'escola, tal com era concebuda, no tenia sentit per a l'alumnat. Sols creava alumnes desmotivats alié al que succeeix dins les aules.

Al llibre de Ramos (2015) parla que el moviment impulsat per Freinet busca una transformació de l'escola tradicional, però trobem com Fernández (2015) afegeix que el canvi no és solament per a les escoles, sinó que es busca un canvi en la societat: No cerca només un canvi a les escoles, ni propagar un mètode concret. La finalitat d'aquest mètode és que el xiquet desenvolupe la seua personalitat en la comunitat per a la qual és un element indispensable.

El moviment d'escola nova, com afirmen Ramos (2015) i Hernández i Sánchez (2015), defensava un ensenyament actiu, centrat en les condicions personals de l'educand, prestant especial atenció als seus interessos i la seua manera d'entendre el món, i amb un gran respecte a la seua llibertat, enfront dels principis d'autoritat, immobilisme, metodologies passives i religiositat de la pedagogia tradicional.

4.3. El mètode de Freinet

Imbernon parla que les seues aportacions com a mestre en les aules van ser molt importants perquè va aportar tècniques pedagògiques que encara ara per ara són vigents i pretenen una ensenyança centrada en la infància. Per això un dels objectius que tenia el seu mètode era construir una escola que fóra adequada a tots els xiquets i xiquetes i al seu aprenentatge, i no al revés com se concebia l'escola des de temps remots. A més, també afirma que volia que foren conegudes per les tècniques Freinet, i no que foren catalogades de mètode fix.

Com afirma E. Freinet (1975), Célestin Freinet sempre arribava a les mateixes conclusions en les seues classes: l'ensenyança tradicional que exigeix dels xiquets una actitud passiva i amorfa està condemnada, sense dubte, al fracàs. Cada vegada compren que el principi del canvi a una nova educació, ha de donar-li un paper actiu al xiquet en el seu propi aprenentatge.

Les tècniques Freinet van trobar especial acolliment en zones rurals, sobretot en aquelles on regnava la misèria material i cultural i la modernitat era aliena, sinó mirada amb recel o suspicàcia (Hernández, 2007).

Com afirma Hernández (2007) les pràctiques de Freinet abastaven moltes àrees dins de l'ensenyança. Sorgiren molts avanços en la didàctica de la llengua i del dibuix, es va perfeccionar la tècnica del linogravat, es van crear molts materials escolars adaptats a l'alumnat (tant a les seues capacitats com els seus interessos).

Errico (2014) exposa que la investigació del mitjà permet a més un aprenentatge fóra de les parets de l'escola, així com un aprenentatge de vida que motiva als educands a comprendre el sentit i significat de l'esforç i treball escolar, creant una visió més crítica de la realitat.

Als documents revisats de Freinet (1964), Imbernon (2017) i Hernández i Sánchez (2013), queden recollides les tècniques de renovació pedagògica de Freinet. Totes aquestes amb la intenció de crear i reforçar hàbits entre l'alumnat, que els faça créixer curiosos i crítics davant la vida, convertint-los en el centre de l'escola. El coneixement es va construir a partir de l'experiència i l'experimentació.

Tant E. Freinet (1975) com Ramos (2015) afegeixen que durant la seua docència utilitzava sempre un diari per a anotar observacions sobre els alumnes. Era una manera d'estudiar tot el que passava i investigar de manera crítica per tal de superar les limitacions que s'imposaven des de l'escola tradicional, i que ell volia canviar.

4.4. *La Depuració del magisteri: mestres practicants de mètode Freinet*

Documents com el d'Hernández i Hernández (2009), Morente (2010) i Hernández (20014) ens diuen que l'esclat de la Guerra Civil a Espanya, van quedar anul·lats tots els beneficis que la República va dur al nostre país durant el temps en què va governar. "Va significar un retràs quant a producció cultural i científica, una reculada sense precedents" (Hernández, 2009).

Un nou règim es va imposant, i amb ell una escola on les possibilitats de renovació i la llibertat d'ensenyament són reduïdes a la mínima expressió, si no a la inexistència; qualsevol senyal d'innovació i de modernització escolar és bandejada per sempre de l'escola (Errico, 2014).

Tal com afirmen Hernández i Hernández (2007), el final de la guerra va marcar el final també del moviment freinetista. Tornava al poder un nou Règim amb una educació enfocada a la tradició. Les possibilitats d'innovació i de llibertat estarien reduïdes, per força, a la mínima expressió.

L'anàlisi dels documents de Ramos (2015), Hernández (2004), Morente (2010), Hernández i Hernández (2009), Hernández i Sánchez (2013) i Hernández i Hernández (2007) ens conten quins processos van haver de passar els mestres pel fet d'utilitzar la pedagogia de Freinet a les aules. Afirmar Ramos (2015) segons les dades arrecollides per Hernández Díaz i Hernández Huerta (2007), aquests autors ens donen unes xifres esgarrifoses de la repressió franquista sobre els mestres seguidors de Freinet: 17 mestres foren sotmesos a processos de justícia militar, 5 van ser condemnats a mort, 25 anaren a l'exili i 103 van patir el procés de depuració. D'aquest darrer, 39 van ser separats definitivament de l'ensenyament, 7 van ser estigmatitzats com a persones indignes del règim i 24 condemnats a l'exili intern

Assegura Hernández (2007), que es pretenia, d'una banda, castigar a aquells que clarament s'havien identificat amb els projectes de la República i, per un altre, prevenir el ressorgiment de plantejaments "ateus, dissolvents o antiespanyols".

Aquest procés de depuració va ser entre agost de 1936 i novembre de 1937, quan es va promulgar la legislació que va regular tot el procés de depuració del magisteri segons (Hernández, 2004). I com afirma Ramos (2015) "el procés de depuració dels funcionaris de l'ensenyament no finalitzaria fins a la publicació del decret d'indult i d'extinció de responsabilitats polítiques del 10 de novembre de 1966".

Hernández i Sánchez (2009) asseguren que, encara que la majoria de mestres, van passar un procés de depuració, van començar les depuracions administratives, els judicis militars, afusellaments i els exilis. Era el principi del fi de la primera època del moviment Freinet espanyol.

5. PROPOSTES DE MILLORA DEL TFG

L'escola de la República es va caracteritzar per suposar un canvi molt notable respecte a l'escola que hi havia abans de l'etapa republicana. Fonamentalment es va tractar de crear una escola laica oberta a tothom, a la qual pogueren accedir tots els xiquets i xiquetes independentment de la seua condició social.

El mètode Freinet va suposar en aquell temps una revolució en l'educació. Ara per ara, aquests mètodes són una oportunitat per a donar als nostres alumnes eixe paper actiu i participatiu en el seu propi aprenentatge.

A més, la realització d'aquest estudi ha suposat una gran recerca d'informació sobre el mètode de Célestin Freinet que es va dur a terme durant la II República Espanyola. De la primera recerca, van sorgir molts documents científics respecte a aquest tema, però, per motius d'organització, no va ser possible la revisió de cada document que hi ha i es va fer una selecció dels que semblaven més relacionats al tema en concret per diferents característiques.

Tenint en compte l'anàlisi dels resultats de la investigació es pot aprofundir en els aspectes més importants a fi de proposar accions que milloren la discussió plantejada. Les necessitats de millora percebudes s'han organitzat d'acord a alguns dels aspectes següents: planificació i organització, desenvolupament i actituds i motivació.

Respecte a la planificació i organització del treball:

- Major implicació en la recerca d'informació en més bases de dades de les plantejades.
- Tindre una millor organització del temps que permeta fer una revisió més crítica de cada document seleccionat.
- Registrar totes les tutories realitzades amb la finalitat de no deixar res del parlat fóra del treball.
- Creació d'esquemes per a organitzar la informació mental.

Respecte al desenvolupament del treball:

- Una millor adequació de la teoria relacionada amb la formació que es rep en el grau de magisteri de primària sobre metodologies innovadores, i específicament en la metodologia de Freinet.

- Portar a terme el mètode de Freinet en una aula en l'actualitat i comprovar la seua efectivitat.

Respecte a les actituds i la motivació:

- No desesperar-se quan sembla que t'estanques en un punt del treball i intentar trobar solucions recorrent a ajudes externes (com la tutora del TFG).
- Incentivar les ganes per investigar sobre la temàtica fent aquesta investigació mitjançant la posada en pràctica del mètode freinetista en una aula.

6. FUTURES LÍNIES D'INVESTIGACIÓ I/O FUTURES PRÀCTIQUES DOCENTS

L'objectiu principal d'aquest TFG era analitzar el context en l'ús del mètode freinetista en una època concreta: la II República Espanyola. Després de fer una revisió teòrica d'alguns documents científics respecte a aquest tema, podem veure que hi ha una gran quantitat d'informació.

Una proposta de millora esmentada en el punt anterior era treballar els documents descartats per falta de temps. Això fa que una futura línia d'investigació siga treballar el mateix tema de TFG però en un ventall de documents més ampli, és a dir, expandint la bibliografia.

Seria de molt bon profit utilitzar tota aquesta informació per a canviar l'enfocament del nostre sistema educatiu actual, que en la meua opinió encara conserva aspectes de l'escola tradicional. Aquesta és una bona metodologia per a fer als alumnes els protagonistes del seu propi aprenentatge i ens pot donar peu a començar a fer canvis en l'àmbit educatiu.

En treballar d'aquesta manera, animem als alumnes a motivar-se pel que fan i que aprenguen continguts que realment desperten el seu interès. Com a mestres, hem de començar a utilitzar diferents mètodes que desperten les inquietuds dels nostres alumnes.

A partir de l'estudi efectuat, trobem algunes línies obertes per a possibles investigacions futures. A continuació s'exposen algunes d'eixes línies que es poden dur a terme a partir de la present revisió bibliogràfica:

- Fer una revisió més completa, inclús en l'àmbit internacional, abordant alguns temes en els quals no s'ha pogut aprofundir en aquest treball.
- Investigar sobre quines eren les tècniques que s'inclouien dins del mètode Freinet.
- Conèixer altres tipus de mètodes innovadors que es van dur a terme durant la II República Espanyola.
- Analitzar si hi ha documents "perduts" sobre el mètode durant el Franquisme, ja que durant aquest període es va voler esborrar les petjades d'aquest mètode.
- Analitzar la metodologia freinetista durant la Guerra Civil.

Per tal de concloure aquest punt, cal afegir que actualment tenim al nostre abast moltes metodologies innovadores, com per exemple el mètode freinetista, que volen reemplaçar a la metodologia més tradicional, o almenys començar a complementar-la. El principal problema és que considere que molts i moltes docents no es plantegen fer un canvi en la seua manera d'impartir les classes perquè pensen que la seua forma de transmetre coneixements és la més eficaç. No obstant això, aquest fet es deu, majoritàriament, a que els resulta més fàcil impartir sempre la mateixa rutina d'ensenyança i repetir el mateix curs rere curs.

D'altra banda, no puc arribar a entendre com va poder ser tan durament castigada aquesta metodologia que buscava formar individus amb pensament crític i independents, uns elements claus per a un millor futur. L'educació, des d'una perspectiva freinetista, fa que l'alumnat adquirisca certes habilitats cognitives que li permetran prendre diferents decisions comparant, sintetitzant, analitzant i aplicant, de manera crítica, la informació. La pedagogia de Freinet és encara considerada com una de les bases de tot corrent metodològic, ja que aquesta proposa una educació on l'alumnat és el protagonista del seu propi aprenentatge.

Per últim, cal dir que durant la carrera de magisteri se'ns proposen diverses metodologies que poden resultar beneficioses dins del procés d'ensenyament-aprenentatge, però de manera molt general. L'educació és un àmbit que es troba en continus canvis (la política, les lleis, noves metodologies, ferramentes, etc.) i és per açò que el professorat ha de saber adaptar-se a tots aquests canvis que es van produint al llarg del temps.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Amezcuca, Manuel. La Búsqueda Bibliográfica en diez pasos. Index de Enfermería [Index Enferm] (edición digital) 2015; 24(1-2). Disponible en <http://www.index-f.com/index-enfermeria/v24n1-2/24131.php>.
- Errico, G. (2014). La Pedagogía Freinet en España: la importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular (MCEP). Muesca.
- Fernández Sarasa, C. (2015). Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España. *Social and Education History* 4(3), 287-308. doi:10.17583/hse.2015.1732.
- Freinet, C. (1984). *Técnicas Freinet de la Escuela Moderna*. Madrid: Siglo XXI de España.
- Freinet, E. (1977). *Nacimiento de una pedagogía popular*, Historia de la Escuela Moderna. Barcelona: Laia.
- Hernández Huerta, J. (2004) La depuración franquista de los maestros freinetianos españoles de la década de 1930. *Papeles Salmantinos de Educación*, [online] (3), p.37. Available at: <https://summa.upsa.es/pdf.vm?id=0000029803&page=1&search=&lang=es> [Accessed 2 Apr. 2019].
- Hernández Díaz, J. M. y Hernández Huerta, J. L. (2007) Bosquejo histórico del movimiento Freinet en España. 1926-1939. *Foro de Educación*, 9, 169-202.
- (2009) La represión franquista de los maestros freinetianos.
- Hernández, J.L. y Sánchez, L. (2009). La influencia de Celestín Freinet en España durante la década de 1930: Fuentes, bibliografía, líneas de investigación. *Papeles Salmantinos de Educación*.
- (2013). Ideas, materiales y prácticas Freinet en España durante la II República.
- Imbernón, F. (2017). Célestin Freinet, una pedagogía actual y vigente. *Revista Ibero-Americana de Estudos em Educação*, [online] p.5. Available at: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6202767> [Accessed 26 Mar. 2019].
- Jiménez Mier Terán, F. (1996). *Freinet en España: la revista Colaboración*. Barcelona, España: EUB.
- Molero Pintado, A. (1991). *Historia de la educación en España*. Madrid: Centro de Publicaciones, Secretaría General Técnica del Ministerio de Educación y Ciencia.

- Morente, F. (2010). Escuela republicana y exilio: maestros y pedagogos catalanes en México. *Exilios en la Europa mediterránea: actas del Coloquio Internacional*, p.32.
- Pericacho, F.J. (2014a) Pasado y presente de la renovación pedagógica en España (de finales del Siglo XIX a nuestros días): Un recorrido a través de escuelas emblemáticas. *Revista Complutense de Educación* Vol. 25, 1, 47-67.
- Pozo, M.M. (2004). La Escuela Nueva en España: Crónica y semblanza de un mito. *Revista Historia de la Educación*, 22-23, pp.317-346.
- Ramos, A. (2015), *Mestres de la impremta*, Castellón de la Plana, España: Universidad Jaume I. Servicio de Comunicación y Publicaciones.

8. ANNEXOS

Annex 1. TAULES.

Taula 1: informació dels articles (Nom, descriptors, any, lloc de publicació i idioma)

Taula 2: informació llibres (Nom, data, referència al text)

Taula 3: classificació informació.

TAULA 1:

DIALNET	Descriptors	Any	Lloc	Lenguatge
Célestin Freinet, una pedagogía actual y vigente (Imbernon, 2017)	<i>Célestin Freinet, técnicas pedagógicas, Escuela Moderna, innovación educativa.</i>	2017	Barcelona	Español
Freinet abans de Freinet: el rebuig de la guerra i la perspectiva revolucionària	<i>Freinet, Primera Guerra Mundial, pedagogía.</i>	2016	Girona	Valencià
Bosquejo histórico del movimiento Freinet en España. 1926-1939	<i>Freinet, renovación pedagógica, movimiento freinetiano, guerra civil</i>	2007		Español
La depuración franquista de los maestros freinetianos españoles de la década de 1930	<i>Freinet, II República, Escuela moderna, Técnica Freinet, depuración franquista, innovación pedagógica, Movimiento Freinet.</i>	2004	Salamanca	Español
La Pedagogía Freinet en España: la importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular (MCEP)	<i>Célestin Freinet, Movimiento Cooperativo de Escuela Popular, Pedagogía Freinet, pedagogía popular, pedagogía cooperativa.</i>	2014		Español
La represión franquista de los maestros freinetianos	<i>Freinet, España, Guerra Civil, depuración.</i>	2009	Salamanca	Español
La influencia de Celestin Freinet en España durante la década de 1930. Estado de la cuestión	<i>Freinet, Cooperativa española de la Técnica Freinet, II República, Renovación escolar, Fuentes para la investigación, Bibliografía</i>	2009	Salamanca	Español
Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España	<i>Freinet, transición democrática española, testimonios, transformación social, creación sentido.</i>	2015	Barcelona	Español
Pasado y presente de la renovación pedagógica en España (de finales del Siglo XIX a nuestros días). Un recorrido a través de escuelas emblemáticas	<i>Renovación pedagógica en España, escuela, historia de la educación, escuela alternativa.</i>			Español
La renovación pedagógica española. Un Estudio a través de escuelas emblemáticas: De finales del siglo xix hasta el final de la Dictadura franquista (1975).	<i>España, renovación pedagógica, Freinet, escuela activa, renovación pedagógica.</i>	2014	Madrid	Español
La escuela nueva en España: Crónica y semblanza de un mito	<i>Escuela Nueva en España, historia de la educación contemporánea,</i>	2004	Salamanca	Español

	<i>movimientos de renovación pedagógica.</i>			
Escuela republicana y exilio: maestros y pedagogos catalanes en México	<i>Exilio republicano, Técnica Freinet, Freinet, escuela nueva, depuración</i>	2010	<i>Barcelona</i>	Español
ERIC	Descriptors	ANY	Lloc	Llenguatge
Celestin Freinet (1896-1966): A Most Unappreciated Educator in the Anglophone World.	<i>Biographies, Comparative Education, Educational Change, Educational History, Educational Innovation, Educational Philosophy; Elementary Education, Foreign.</i>	2000	San Antonio, TX	Anglès
Exile as a means for the meeting and construction of pedagogies: the exiled Spanish Republican teachers in Mexico in 1939.	<i>Spanish exiled teachers, pedagogic transferences, appropriation.</i>	2011	Mèxic	Anglès

TAULA 2:

Llibres	Referència al text
Molero Pintado, A. (1991). <i>La Educación durante la Segunda República y la guerra civil (1931-1939)</i> . Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Secretaria General Técnica.	(Molero, 1991)
González Monteagudo, J. (1988). <i>La pedagogía de Célestin Freinet</i> . Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Centro de Publicaciones.	(González, 1988)
Freinet, E. (1983). <i>Nacimiento de una pedagogía popular</i> . Barcelona: Laia.	(Freinet, 1983)
Freinet, C. (1972). <i>Por una escuela del pueblo</i> . Barcelona: Laia.	(Freinet, 1972)
Jiménez Mier Terán, F. (1996). <i>Freinet en España</i> . Barcelona: EUB.	(Jiménez y Terán, 1996)
Freinet, E. (1978). <i>La trayectoria de Célestin Freinet</i> . Barcelona: Gedisa.	(Freinet, 1978)
Ramos, A. (2015). <i>Mestres de la imprenta</i> . Castellón de la Plana: Publicacions de la universitat Jaume I.	(Ramos, 2015)
Jiménez, F. (1996). <i>Freinet en España. La revista colaboración</i> . Barcelona: EUB.	(Jiménez, 1996)
Freinet, C. (1964). <i>Técnicas Freinet de la escuela moderna</i> . Francia: Siglo xxi editores, s.a.	(Freinet, 1964)

TAULA 3:

Sobre qui és Freinet
<ul style="list-style-type: none">- Célestin Freinet, una pedagogía actual y vigente (Imbernon, 2017).- Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España (Fernández, 2015).- <i>Mestres de la impremta</i> (Ramos, 2015).- <i>Nacimiento de una pedagogía popular</i> (E. Freinet, 1975).
Sobre l'escola nova i la II República
<ul style="list-style-type: none">- La depuración franquista de los maestros freinetianos españoles de la década de 1930 (Hernández, 2004).- La renovación pedagógica española. Un estudio a través de escuelas emblemáticas (Pericacho, 2014).- La escuela nueva en Españ: crónica y semblanza de un mito (Pozo, 2004).- Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España (Fernández, 2015).- La influencia de Celestin Freinet en España durante la década de 1930 (Hernández y Sánchez, 2009).
Sobre el mètode de Freinet
<ul style="list-style-type: none">- Célestin Freinet, una pedagogía actual y vigente (Imbernon, 2017).- La renovación pedagógica española. Un estudio a través de escuelas emblemáticas (Pericacho, 2014).- La pedagogía de Freinet en España: la importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular (Errico, 2014).- Ideas, a materiales y prácticas Freinet en España durante la II República (Hernández y Sánchez, 2013).- <i>Técnicas Freinet de la escuela moderna</i> (Freinet, 1964).- <i>Nacimiento de una pedagogía popular</i> (E. Freinet, 1975).
Sobre la Depuració del magisteri mestres practicants de mètode Freinet
<ul style="list-style-type: none">- La depuración franquista de los maestros freinetianos españoles de la década de 1930 (Hernández, 2004).- Escuela republicana y exilio: maestros y pedagogos catalanes en México (Morente, 2010).- La pedagogía de Freinet en España: la importancia del Movimiento Cooperativo de Escuela Popular (Errico, 2014).- La represión franquista de los maestros freinetianos (Hernández y Huerta, 2009).- Transformación social y creación de sentido en los testimonios de maestros y alumnos de la segunda etapa del movimiento Freinet en España (Fernández, 2015).- Bosquejo histórico del movimiento Freinet en España (Hernández y Hernández, 2007).

- *Mestres de la impremta* (Ramos, 2015).